

ЗБАЛАНСОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

SUSTAINABLE ENVIRONMENT LAND MANAGEMENT

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

- ✓ Земельні угіддя, як складовий елемент єдиної продуктивної сили природи
- ✓ Наукові аспекти використання земельних ресурсів
- ✓ Парадигма збалансованого розвитку землекористування
- ✓ Державна політика щодо збалансованого розвитку землекористування
- ✓ Доктрина збалансованого розвитку «Україна-2030»
- ✓ Інноваційні форми управління земельними ресурсами
- ✓ Управління ризиками землекористування
- ✓ Ринок землі

Ключові слова	Key words
Земельний кодекс України	The Land Code of Ukraine
Державний земельний кадастр	State Land Cadastre
Доктрина збалансованого розвитку «Україна-2030»	Doctrine of balanced development "Ukraine-2030"
Земельна ділянка	Plot of land
Землекористування	Land use
Управління земельними ресурсами	Land management
Ринок землі	Land market
Управління ризиками землекористування	Land use risk management
Інновації землекористування	Land use innovations

4

В Україні склався надзвичайно високий рівень освоєння життєвого простору:

- у господарське використання залучено понад 92% території;
 - 5 млн. га (майже 8%) перебуває у природному стані (болота, озера, ріки, гори);
 - 82% площі земель використовують як основний засіб виробництва у сільському та лісовому господарстві.
-

Ukraine has an extremely high level of development of living space:

- more than 92% of the territory is used for economic use;
- 5 million hectares (almost 8%) are in a natural state (swamps, lakes, rivers, mountains);
- 82% of the land area is used as the main means of production in agriculture and forestry.

Земельні угіддя є складовим елементом єдиної продуктивної сили природи:

- земля хоч і є продуктом природи, але її родючість визначається людською діяльністю, що не є дармовим благом;
 - використання землі може відбуватися тільки за участю світла, тепла, води, повітря, які забезпечують нормальний розвиток біогеоценозів;
 - раціональне використання землі може здійснюватися тільки з врахуванням економічних, соціальних, природних, політичних та інших мов;
-

Land is a constituent element of a single productive force of nature:

- although the land is a product of nature, its fertility is determined by human activity, which is not a free good;
- land use can only take place with the participation of light, heat, water, air, which ensure the normal development of biogeocenoses;
- rational use of land can be carried out only taking into account economic, social, natural, political and other languages;

6

- земельні ділянки відрізняються своєю якісною і кількісною неоднорідністю, мінливістю властивостей тощо;
 - використання земель повинно мати диференційований характер, зумовлений ґрунтово-кліматичними і територіальними умовами;
 - правильне використання землі супроводжується зростанням її продуктивної сили, а від так і її вартості.
-

- land plots differ in their qualitative and quantitative heterogeneity, variability of properties, etc.;
- land use should have a differentiated character determined by soil, climate and territorial conditions;
- the correct use of land is accompanied by an increase in its productive power, and hence its value.

Згідно з Конституцією України (ст. 13) земля в межах території України є об'єктом власності українського народу і відповідно до цільового призначення поділяється на:

- 1) землі сільськогосподарського призначення (рілля, косовиці, пасовища, полезахисні лісосмуги та інші об'єкти);
- 2) землі жилої і громадської забудови (земельні ділянки в межах населених пунктів, що використовуються для розміщення житлових будинків і громадських споруд);
- 3) землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення (ділянки землі, що мають статус території або об'єкта природно-заповідного фонду);
- 4) землі оздоровчого призначення (землі, які мають природні лікувальні властивості, що використовуються для профілактики захворювань і лікування людей);
- 5) землі рекреаційного призначення (землі, що використовуються для організації відпочинку, туризму і проведення спортивних заходів);

According to the Constitution of Ukraine (Article 13), land within the territory of Ukraine is the property of the Ukrainian people and, according to its purpose, is divided into:

- 1) agricultural land;
- 2) land for residential and public development;
- 3) lands of nature reserve and other nature conservation purpose;
- 4) lands for recreational purposes;
- 5) recreational land;

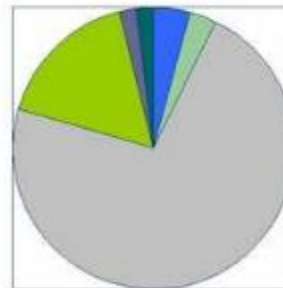
8

- 6) землі історико-культурного призначення (історико- культурні заповідники, меморіальні цвинтарі, городища, кургани, архітектурні ансамблі та комплекси та ін.);
- 7) землі лісового фонду (землі, покриті лісовою рослинністю, а також нелісові землі, що використовуються для потреб лісового господарства);
- 8) землі водного фонду (землі, зайняті водоймами, гідро технічними спорудженнями, а також прибережні смуги вздовж водоймищ і водних шляхів);
- 9) землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони й іншого призначення.

-
- 6) lands of historical and cultural purpose;
 - 7) lands of the forest fund;
 - 8) lands of the water fund;
 - 9) land for industry, transport, communications, energy, defense and other purposes.

Земельний фонд України 60 354,8 тис. га.(100%)

- Сільськогосподарські угіддя - 72,3%
- Лісові та інші насадження займають - 17,2%
- заболочені землі - 1,6%
- відкриті землі без рослинного покриву - 1,8%
- землі вкриті водою - 4,0%
- Інші землі - 3,1%

Поняття землекористування

9

В Україні, відповідно до статті 79 Земельного кодексу України, землекористування визначається в основному через об'єм таких понять:

- земельна ділянка, як частина земної поверхні з встановленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами;

The concept of land use

In Ukraine, according to Article 79 of the Land Code of Ukraine, land use is defined mainly through the scope of the following concepts:

- a land plot as a part of the earth's surface with established boundaries, a certain location, with defined rights in relation to it;

Первинним елементом землекористування є земельна ділянка.

Земельна ділянка - це частина поверхні землі, що має фіксовані межі, площу, визначене місце розташування, правовий статус (цільове призначення, дозволене використання), а також інші характеристики, відображені в документах і матеріалах Державного земельного кадастру. Земельна ділянка є, як правило, єдиним і неподільним об'єктом власності, користування або оренди.

The primary element of land use is a plot of land.

A land plot is a part of the earth's surface that has fixed boundaries, an area, a defined location, legal status (purpose, permitted use), as well as other characteristics reflected in the documents and materials of the state land cadastre. A plot of land is, as a rule, a single and indivisible object of ownership, use or lease.

- право власності володіння та користування на таку земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (грунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній и, ліси і багаторічні насадження, які на ни знаходяться;
 - право власності, володіння та користування на таку земельну ділянку, на відміну від інших країн світу, розповсюджується на простір, що знаходиться над і під поверхнею ділянки на висоту і на глибину, необхідні для зведення житлових, виробничих та інших будівель і споруд.
-

- the ownership right of possession and use of such a land plot extends within its boundaries to the surface (soil) layer, as well as to water bodies, forests and perennial plantations that are on it, forests and perennial plantations that are located on it;
- the right of ownership, possession and use of such a plot of land, unlike in other countries of the world, extends to the space above and below the surface of the plot at the height and depth necessary for the construction of residential, industrial and other buildings and structures.

Землекористування є неоднорідним за характером власності і користування землею. Це означає, що земельні ділянки, які формують землекористування підприємства, можуть мати різний правовий статус. Так, навіть невелике селянське господарство, що базується на власній земельній ділянці, може одержати частину земель в оренду. Великі суспільні підприємства, як правило, мають неоднорідне землекористування, що включає земельні ділянки різних форм власності: приватну, державну і муніципальну

Land use is heterogeneous in terms of ownership and land use. This means that the land plots that form the enterprise's land use may have different legal status. Yes, even a small peasant farm, based on its own plot of land, can receive part of the land for rent. Large public enterprises, as a rule, have heterogeneous land use, which includes land plots of various forms of ownership: private, state and municipal

У професійному відношенні поняття землекористування не тільки не втратило свого значення, але придбало більш широкий зміст. Воно поєднує різні правові форми використання землі і поширюється на різні сфери: сільське господарство, промисловість, лісове господарство тощо. Цим терміном позначають не тільки земельний масив окремого підприємства, але і сукупне землекористування ряду підприємств.

In professional terms, the concept of land use has not only not lost its meaning, but has acquired a broader meaning. It combines different legal forms of land use and extends to different areas: agriculture, industry, forestry, etc. This term denotes not only the land mass of an individual enterprise, but also the collective land use of a number of enterprises.

У технічному відношенні (природному) землекористування являє собою земельний масив, який складається з одного або ряду земельних ділянок, відмежованих на місцевості, які систематично використовуються у сільськогосподарському виробництві або потенційно мають умови для такого використання.

From a technical point of view, (natural) land use is a land mass consisting of one or a number of land plots demarcated on the terrain, which are systematically used in agricultural production or have sufficient conditions for such use.

15

Основними факторами землекористування в природно-технічному відношенні є наступні:

1. Місце розташування
 2. Площа
 3. Розміри і конфігурація
 4. Склад і співвідношення угідь
 5. Рельєф місцевості
 6. Контурність угідь
-

The main factors of land use in the natural and technical relation are the following:

1. Location
2. Square
3. Dimensions and configuration
4. Warehouse and all land
5. Topography of the area
6. Land contours

Таке визначення суті землекористування тільки з матеріально-речової сторони має важливе значення у багатьох галузях знань, але явно недостатнє і далеко не вичерпує всієї сукупності ознак, властивих його змісту. В теорії і практиці слід розрізняти поняття землекористування як матеріального (фізичного) об'єкта, так комплексу економіко-правових і соціальних відносин, які забезпечують спеціальний порядок використання, володіння і, в окремих випадках, розпорядження ним та особливу стійкість прав.

This definition of the essence of land use only from the material side is important in many fields of knowledge, but it is clearly insufficient and far from exhausting the entire set of features inherent in its content. In theory and practice, the concept of land use should be distinguished as a material (physical) object, and a complex of economic, legal and social relations that ensure a special order of use, possession and, in some cases, its disposal and a special stability of rights.

Державна політика щодо збалансованого розвитку землекористування

17

Державна політика щодо збалансованого розвитку землекористування базується на таких основних принципах:

- збалансованість розвитку українського суспільства - паритетність економічної, соціальної та екологічної складових, визнання неможливості тривалого поступального розвитку суспільства в умовах деградації природного середовища;
 - забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності населення;
 - утвердження гуманізму, демократії і загальнолюдських цінностей, розвиток громадянського суспільства та залучення широких верств населення до державотворчих процесів;
-

State policy on the balanced development of land use

The state policy on the sustainable development of land management is based on the following basic principles:

- balanced development of Ukrainian society;
- ensuring ecologically and technogenically safe living conditions of the population;
- affirmation of humanism, democracy and universal human values;

- підтримка і підвищення ролі всіх секторів громадянського суспільства та забезпечення вільного доступу його членів до екологічної інформації та правосуддя для захисту своїх невід'ємних прав і свобод;
 - забезпечення еколого-економічної збалансованості розвитку окремих регіонів на фоні тісної міжрегіональної господарської взаємодії за умови узгодження із загальнонаціональними потребами та інтересами національної безпеки;
 - встановлення рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами для сприяння сталому розвитку всіх країн світу.
-

- support of society's access to environmental information and justice to protect their inherent rights and freedoms;
- ensuring the ecological and economic balance of the development of individual regions;
- establishment of equal and mutually beneficial relations with other states.

До основних завдань державного управління земельними ресурсами можна віднести:

- наділення органів управління політичними й організаційно-регламентуючими функціями, що забезпечують ефективний розвиток землекористування та суспільства в цілому;
- взаємоузгодження рішень органів державного управління;
- регулювання державними актами фінансової, природоохоронної та підприємницької діяльності суб'єктів земельних відносин;

The main tasks of state management of land resources include:

- endowment of management bodies with political and organizational-regulatory functions that ensure effective development of land use and society as a whole;
- coordination of decisions of state administration bodies;
- regulation by state acts of financial, nature protection and business activities of subjects of land relations;

- забезпечення соціально-правового захисту суб'єктів земельних відносин;
 - формування сприятливих умов для підприємництва і прогресивного розвитку суспільства;
 - поліпшення використання й охорони земельних ресурсів;
 - ведення державного земельного кадастру, організація землеустрою та моніторингу земель;
 - здійснення державного контролю за використанням і охороною земель;
 - створення правових, економічних і організаційних передумов для різних форм господарювання на землі.
-

- provision of social and legal protection of subjects of land relations;
- formation of favorable conditions for entrepreneurship and progressive development of society;
- improving the use and protection of land resources;
- maintenance of the state land cadastre, organization of land management and land monitoring;
- implementation of state control over the use and protection of land;
- creation of legal, economic and organizational prerequisites for various forms of land management.

Шляхи та засоби реалізації державної політики збалансованого розвитку землекористування:

Земельні ресурси:

- удосконалення системи обліку земельних ділянок та методів еколого-економічної оцінки з метою адекватного обчислення їх реальної вартості;
 - проведення інвентаризації земельних ділянок у населених пунктах;
 - затвердження та реалізація комплексної програми підвищення родючості ґрунтів;
 - впровадження раціонально організованих систем землекористування та оптимізації насаджень і посівів, контурної організації території землекористування;
-

Ways and means of implementing the state policy of balanced land use development:

Land resources:

- improvement of the system of accounting for land plots and methods of ecological and economic assessment in order to adequately calculate their real value;
- carrying out an inventory of land plots in settlements;
- approval and implementation of a comprehensive program to increase soil fertility;
- implementation of rationally organized systems of land use and optimization of plantations and crops, contour organization of the land use territory;

- впровадження ефективних ґрунтозберігаючих технологій у сільському господарстві, промисловості та будівництві;
- удосконалення правового забезпечення процедур землевідведення;
- заліснення малопродуктивних земель і техногенно уражених (у тому числі внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС) земель сільськогосподарського призначення;
- розроблення та вжиття заходів з вирівнювання співвідношення площ природних угідь та територій, на яких ведеться господарська діяльність;

-
- implementation of effective soil conservation technologies in agriculture, industry and construction;
 - improvement of legal support of land acquisition procedures;
 - afforestation of unproductive lands and technologically affected (including as a result of the Chernobyl nuclear power plant disaster) agricultural lands;
 - development and implementation of measures to equalize the ratio of areas of natural lands and territories where economic activity is conducted;

- впровадження агрохімічної паспортизації земельних ділянок, проведення систематичних оцінок стану використання земельних угідь;
 - забезпечення реалізації заходів щодо рекультивації техногенно порушених, еродованих земель і територій сміттєзвалищ та могильників;
 - забезпечення реалізації заходів щодо захисту територій від підтоплення, у тому числі шляхом відновлення природних дрен;
 - підтримка екологічної безпеки у зоні відчуження Чорнобильської АЕС;
 - запровадження режимів мінімізації обробки ґрунтів.
-

- implementation of agrochemical passporting of land plots, conducting systematic assessments of the state of land use;
- ensuring the implementation of measures for the reclamation of man-made disturbed, eroded lands and the territories of landfills and burial grounds;
- ensuring the implementation of measures to protect territories from flooding, including by restoring natural drains;
- support of environmental safety in the exclusion zone of the Chornobyl NPP; introduction of modes of minimization of soil treatment.

Шляхи та засоби реалізації державної політики збалансованого розвитку землекористування:

Сільське господарство:

- розв'язання проблеми регулювання рентних платежів у різних агрокліматичних зонах шляхом диференціації податку для сільськогосподарських товаровиробників залежно від площі земель та родючості ґрунтів;
 - розроблення законодавчих та вжиття організаційних заходів з розвитку та впровадження високопродуктивних сільськогосподарських технологій;
-

Ways and means of implementing the state policy of balanced land use development:

Agriculture:

- solving the problem of regulation of rent payments in different agro-climatic zones by differentiating the tax for agricultural producers depending on the land area and soil fertility;
- development of legislative and implementation of organizational measures for the development and implementation of highly productive agricultural technologies;

- забезпечення впровадження екологічно обґрунтованих принципів ведення сільського господарства та адаптованих до місцевих умов технологій і систем землеробства з метою захисту земель від забруднення та виснаження;
 - проведення науково обґрунтованої оптимізації площ сільськогосподарських угідь;
 - сприяння розвитку "зеленого" туризму.
-

- ensuring the implementation of ecologically sound principles of agricultural management and technologies and farming systems adapted to local conditions in order to protect land from pollution and depletion;
- carrying out scientifically based optimization of agricultural land areas;
- promoting the development of "green" tourism.

У правовому відношенні землекористування визначається, як установлені законодавством види, форми і порядок користування.

Найважливішими факторами землекористування в правовому сенсі є наступні:

- 1) Категорія земель
 - 2) Режим використання
 - 3) Обтяження, обмеження землекористування
 - 4) Договірні умови використання земель
-

Legally, land use is defined as the types, forms and procedure of land use established by legislation and the most important factors within the relevant limits. Land use in legal terms is as follows:

- 1) Land category
- 2) Mode of use
- 3) Encumbrances, restrictions on land use
- 4) Contractual terms of land use

27

Природно-технічні і правові фактори сільськогосподарського землекористування органічно взаємозалежні. У сукупності вони визначають виробничі умови сільськогосподарського підприємства, які безпосередньо впливають на результати його діяльності. Тому, з економічної точки зору, земельні ресурси – це засобів виробництва, який нерозривно пов'язаний із землею (тобто будинків, споруд. шляхів, меліоративних систем тощо) у сільськогосподарських виробничих процесах.

Natural, technical and legal factors of agricultural land use are organically interdependent. Together, they determine the production conditions of an agricultural enterprise, which directly affect the results of its activity. Therefore, the economic content of land use is considered as the functioning of the land (as a means of production) and the means of production inseparably connected with the land (that is, houses, constructions, roads, land reclamation systems, etc.) in agricultural production processes.

Доктрина збалансованого розвитку «Україна-2030»

Метою Доктрини є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі.

Задля цього рух уперед здійснюватиметься за такими векторами:

вектор розвитку - це забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями;

вектор безпеки - це забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності. Україна має стати державою, що здатна захистити свої кордони та забезпечити мир не тільки на своїй території, а й у європейському регіоні;

Doctrine of balanced development "Ukraine-2030"

The purpose of the Doctrine is the introduction of European standards of living in Ukraine and Ukraine's rise to a leading position in the world.

For this purpose, forward movement will be carried out along the following vectors:

the vector of development is ensuring the sustainable development of the state, carrying out structural reforms and, as a result, raising living standards. Ukraine should become a state with a strong economy and advanced innovations;

the security vector is the provision of guarantees for the security of the state, business and citizens, the protection of investments and private property. Ukraine must become a state capable of protecting its borders and ensuring peace not only on its territory, but also in the European region;

вектор відповідальності - це забезпечення гарантій, що кожен громадянин, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах;

вектор гордості - це забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт. Україна повинна зайняти гідне місце серед провідних держав світу, створити належні умови життя і праці для виховання власних талантів, а також залучення найкращих світових спеціалістів різних галузей.

vector of responsibility is the provision of guarantees that every citizen, regardless of race, skin color, political, religious and other beliefs, gender, ethnic and social origin, property status, place of residence, language or other characteristics, will have access to high-quality education, system health care and other services in the public and private sectors;

the vector of pride is the provision of mutual respect and tolerance in society, pride in one's own country, its history, culture, science, sports. Ukraine must take a worthy place among the world's leading states, create appropriate living and working conditions for nurturing its own talents, as well as attract the best global specialists in various fields.

Згідно Доктрини збалансованого розвитку «Україна-2030» організація системи управління земельними ресурсами має відповідати вимогам ринкової економіки, полягати у забезпеченні відповідною науковою базою. Але, відчувається гострий дефіцит знань про раціональні масштаби державного втручання в процес розподілу, використання і відновлення земельних ресурсів, ефективні механізми поєднання адміністративних і ринкових способів регулювання цих процесів, оптимальні організаційні структури і форми управління ними.

According to the Doctrine of Balanced Development "Ukraine-2030", the organization of the land resources management system must meet the requirements of the market economy and consist in providing an appropriate scientific base. However, there is an acute lack of knowledge about the rational scale of state intervention in the process of distribution, use and restoration of land resources, effective mechanisms for combining administrative and market methods of regulating these processes, optimal organizational structures and forms of their management.

31

Вирішення цього завдання потребує здійснення:

- 1) дослідження проблемної ситуації, обґрунтування мети і завдання формування єдиної системи управління земельним фондом і розвитку структури управлінських органів виконавчої влади і місцевого самоврядування;
 - 2) дослідження факторів ефективної організації системи управління земельними ресурсами і управлінських органів виконавчого самоврядування; розвитку структури влади місцевого;
-

Solving this task requires the implementation of:

- 1) study of the problematic situation, justification of the goal and task of forming a unified system of land fund management and development of the structure of management bodies of executive power and local self-government;
- 2) study of the factors of effective organization of the land resources management system and management bodies of executive self-government; development of the local government structure;

- 3) визначення альтернативних макроекономічних передумов розвитку системи управління земельним фондом та вдосконалення структури відповідних органів управління;
 - 4) розроблення загальної концепції засад розвитку організації системи управління земельним фондом та вдосконалення структури відповідних органів управління в альтернативних макроекономічних умовах;
 - 5) розроблення методичних засад передпроектного обґрунтування розвитку (створення) системи управління земельним фондом, удосконалення структури органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.
-

- 3) identification of alternative macroeconomic preconditions for the development of the land fund management system and improvement of the structure of the relevant management bodies;
- 4) development of the general concept of development 1 principles of the organization of the land fund management system and improvement of the structure of the relevant management bodies in alternative macroeconomic conditions;
- 5) development of the methodological foundations of the pre-project rationale for the development (creation) of the land fund management system, improvement of the structure of the management bodies of the executive power and local self-government.

Для вирішення цих завдань необхідно забезпечити виконання таких основних умов:

- прийняти необхідні нормативно-правові акти з регулювання земельних відносин відповідно до Конституції України на рівні держави, рівні регіонів і місцевих органів самоврядування;
 - прийняти законодавчі акти, що регулюють земельні відносини в інших галузях народного господарства і забезпечити відповідність цих законів в земельному законодавстві;
-

To solve these tasks, it is necessary to ensure the following basic conditions are met:

- to adopt the necessary normative legal acts on the regulation of land relations in accordance with the Constitution of Ukraine at the level of the state, the level of regions and local self-government bodies;
- adopt legislative acts regulating land relations in other branches of the national economy and ensure compliance of these laws with land legislation;

- вдосконалити на державному рівні економічні, правові й організаційні передумови для регулювання, використання й охорони земель ринковими методами;
 - створити горизонтальну і вертикальну структуру системи органів управління земельними ресурсами для всіх рівнів адміністративно-територіальних утворень;
-

- to improve the economic, legal and organizational prerequisites for the regulation, use and protection of land by market methods at the state level;
- to create a horizontal and vertical structure of the system of land resources management bodies for all levels of administrative and territorial entities;

- забезпечити фінансування поставлених завдань з раціонального й ефективного використання земель, включаючи формування системи державного земельного кадастру і підтримку його в актуальному стані;
- здійснити поділ земель на державну і комунальну власність;
- узаконити різноманіття і рівноправність усіх форм речових прав на землю.

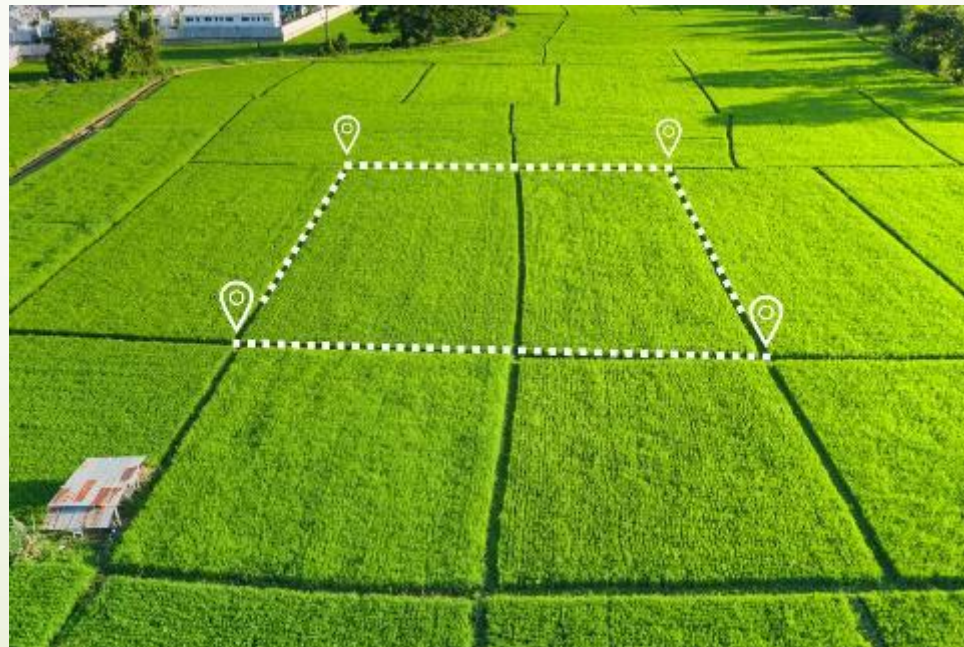
-
- to ensure the financing of the tasks set for the rational and efficient use of land, including the formation of the state land cadastre system and its up-to-date maintenance;
 - divide land into state and communal property;
 - legalize the diversity and equality of all forms of property rights to land.

Варто враховувати, що управління земельними ресурсами здійснюється у двох напрямках: безпосереднє й опосередковане. Перше пов'язане зі створенням конкретних форм і умов землекористування (земельних ділянок, інженерних споруд, поселень, виробничих і рекреаційних центрів, зміна стану земель) і носить дискретний характер.

It is worth considering that the management of land resources is carried out in two directions: direct and indirect. The first is related to the creation of specific forms and conditions of land use (land plots, engineering structures, settlements, production and recreation centers, changes in the state of land) and is discrete in nature.

37

Друге створює рамки (межі) у використанні землі шляхом створення нормативно-правової бази. Опосередковане управління, на відміну від безпосереднього, здійснюється постійно. Зазначені функції управління за цими напрямкам виявляються по-різному.

The second creates frameworks (boundaries) in the use of land by creating a regulatory and legal framework. Indirect management, unlike direct management, is carried out constantly. The indicated functions of management in these areas are manifested in different ways.

Перерозподіл земель включає: вилучення, продаж, надання, земель. Безпосереднє регулювання ринкового обороту земель відбувається шляхом продажу, покупки, здавання в оренду, регулювання цін і податків.

Land redistribution includes: seizure, sale, grant, of land. Direct regulation of the market turnover of land occurs through sale, purchase, lease, regulation of prices and taxes.

Для зміни стану і якості земель організуються і фінансуються такі заходи: рекультивація, дезактивація, меліорація земель, інженерний захист земель, облаштуваність, докорінне поліпшення земель.

To change the condition and quality of land, the following measures are organized and financed: reclamation, decontamination, land reclamation, engineering protection of land, development, radical improvement of land.

До функцій опосередкованого управління належать: вивчення характеру земельних відносин, стану земельного законодавства і їх моніторинг; розробка і прийняття законодавчих актів (законів, рішень, постанов) і нормативів використання землі; реалізація заходів щодо зміни системи землекористування, передбачених у законодавчих актах; удосконалення землекористування, зонування, нормування використання землі; державний контроль за дотриманням земельного законодавства; вирішення земельних суперечок, пов'язаних з введенням і функціонуванням земельного законодавства і нормативів використання землі.

The functions of indirect management include: studying the nature of land relations, the state of land legislation and their monitoring; development and adoption of legislative acts (laws, decisions, resolutions) and land use standards; implementation of measures to change the land use system provided for in legislative acts; improvement of land use, zoning, regulation of land use; state control over compliance with land legislation; resolution of land disputes related to the introduction and operation of land legislation and land use regulations.

Екологічні стандарти визначають поняття і терміни, режим використання та охорони земельних ресурсів, методи контролю за станом земель, вимоги щодо запобігання шкідливого впливу забруднення земельних ресурсів на здоров'я людей та інші питання, пов'язані з охороною земель.

Environmental standards define concepts and terms, the regime of land resource use and protection, land control methods, requirements for preventing the harmful effects of land resource pollution on human health, and other issues related to land protection.

42

Стандартизація і нормування повинні здійснюватися шляхом встановлення комплексу взаємопов'язаних документів, які визначають взаємопогоджені вимоги до об'єктів землеустрою, що підлягають стандартизації і нормуванню.

Standardization and normalization should be carried out by establishing a set of interrelated documents that define mutually agreed requirements for land management objects that are subject to standardization and normalization.

43

В цій сфері законодавчо встановлені такі нормативи:

- 1) екологічної безпеки землекористування;
 - 2) якісного складу ґрунтів;
 - 3) гранично допустимого забруднення ґрунту;
 - 4) деградації земель та ґрунтів;
 - 5) технологічні нормативи використання сільськогосподарських угідь.
-

The following standards are legally established in this area:

- 1) ecological safety of land use;
- 2) high-quality soil composition;
- 3) maximum allowable soil contamination;
- 4) land and soil degradation;
- 5) technological standards for the use of agricultural land.

Інноваційні форми управління земельними ресурсами

Інноваційна діяльність щодо управління земельними ресурсами втілюється у господарську практику за наступними напрямками:

- Ресурсозберігаючі, ґрунтозберігаючі технології в сільському господарстві;
- Використання даних Державного земельного кадастру;
- ГІС у сфері використання, охорони і відтворення земельних ресурсів;
- Використання роль ґрунтів у процесі пом'якшення наслідків зміни клімату: агролісівництво, розвиток рослинництва тощо

Concepts of modern management of land resources

Innovative activities related to the management of land resources are embodied in economic practice in the following directions:

- Resource-saving, soil-saving technologies in agriculture;
- Use of State Land Cadastre data;
- GIS in the field of use, protection and reproduction of land resources;
- Using the role of soils in the process of mitigating the consequences of climate change: agroforestry, development of crop production, etc.

Інноваційні підходи до управління земельними відносинами в контексті збалансованого розвитку

Ландшафтний підхід - якісна трансформація ландшафтів передбачає перетворення хіміко-біологічних та фізичних характеристик елементів ландшафтів.

Збільшенню площі земель з природними ландшафтами сприяють процеси реформування економічних відносин щодо землекористування:

1) вилучення земель різних категорій (деградованих орних земель, із промислового використання у видобувній, будівельній та інших галузях виробництва) внаслідок економічної збитковості їх використання за призначенням або ділянок, які втратили природний стан і становлять підвищену небезпеку для збереження навколишнього середовища;

Approaches to the management of land relations in the context of balanced development

Landscape approach is qualitative transformation of landscapes involves the transformation of chemical, biological and physical characteristics of landscape elements.

The process of reforming economic relations regarding land use contributes to the increase in the area of land with natural landscapes:

1) expropriation of lands of various categories (degraded arable lands, from industrial use in mining, construction and other industries) due to the economic unprofitability of their intended use or areas that have lost their natural state and pose an increased danger to the preservation of the environment;

- 2) надання переваги відновленню природних ландшафтів як найбільш доцільному виду використання земель, що вибувають із сільськогосподарського використання;
 - 3) встановлення санітарних, водоохоронних зон і прибережних захисних смуг навколо водних об'єктів;
 - 4) збільшення території лісів, лісосмуг навколо сільськогосподарських угідь, промислових та житлових зон;
 - 5) виконання Україною міжнародних зобов'язань у галузі охорони довкілля і раціонального природокористування.
-

- 2) giving priority to the restoration of natural landscapes as the most expedient type of use of lands that are no longer in agricultural use;
- 3) establishment of sanitary, water protection zones and coastal protective strips around water bodies;
- 4) increase in the area of forests, forest strips around agricultural lands, industrial and residential zones;
- 5) Ukraine's fulfillment of international obligations in the field of environmental protection and rational nature management.

Екосистемний підхід - це стратегія комплексного управління земельними, водними і біологічними ресурсами, що забезпечує їх збереження і стале використання на справедливій основі.

Підхід ґрунтується на визначених у Конвенції про біологічне різноманіття (1992) принципах та керівних вказівках щодо їх практичного застосування збереження, сталого використання і справедливого та рівного розподілу всіх вигод від використання генетичних ресурсів.

The ecosystem approach is a strategy of integrated management of land, water and biological resources, which ensures their preservation and sustainable use on a fair basis.

The approach is based on the Convention on Biological Diversity (1992) principles and guidelines for their practical application of conservation, sustainable use and fair and equitable sharing of all benefits from the use of genetic resources.

Інтегрований підхід. Такий підхід передбачає комплексне територіально-просторове планування і управління земельними ресурсами шляхом координації секторального планування і управління діяльністю окремих суб'єктів господарювання, пов'язаною з різними аспектами використання земельних ресурсів, наприклад, екологічним, соціально-економічним. Це дозволить забезпечити узгодження зростаючого попиту на обмежені земельні ресурси і потребою у збереженні і відтворенні потенційної продуктивності земель, тобто досягнення суспільної мети – сталого розвитку.

An integrated approach. This approach involves complex territorial and spatial planning and management of land resources through the coordination of sectoral planning and management of the activities of individual business entities related to various aspects of the use of land resources, for example, ecological, socio-economic. This will make it possible to ensure the reconciliation of the growing demand for limited land resources and the need to preserve and reproduce the potential productivity of land, that is, the achievement of the social goal of sustainable development.

Кластерний підхід. Кластери експерти ЄС розглядають як ефективну форму інтеграції регіонів у глобальну економіку, засобом поєднання загальнодержавних, корпоративних та індивідуальних інтересів, а також інтересів територіальних громад та регіонів для досягнення кінцевого результату – активізації підприємницької діяльності, підвищення конкурентоспроможності та зростання рівня економічного розвитку регіонів, забезпечення гідного рівня і якості життя населення.

Cluster approach. EU experts consider clusters as an effective form of integration of regions into the global economy, a means of combining national, corporate and individual interests, as well as the interests of territorial communities and regions to achieve the final result - the activation of entrepreneurial activity, increasing competitiveness and increasing the level of economic development of regions, ensuring a decent level and quality of life of the population.

Управління ризиками землекористування

50

Управління ризиками – це одна із складових загально-організаційного процесу виробництва, тому воно повинно бути інтегроване в цей процес, повинно мати свою стратегію, тактику, оперативну реалізацію. В зв'язку з ускладненням умов землевпорядної виробничо-господарської діяльності, наростаючою різноманітністю джерел і можливих наслідків ризику їх необхідно розглядати в системному зв'язку з іншими факторами і параметрами господарської та виробничої діяльності суб'єктів землеустрою.

Land use risk management

Risk management is one of the components of the overall organizational production process, therefore it must be integrated into this process, must have its own strategy, tactics, operational implementation. In connection with the complication of the conditions of land management production and economic activity, the growing variety of sources and possible consequences of risk, they must be considered in a systematic connection with other factors and parameters of the economic and production activity of land management subjects.

Для аналізу ризику землекористування, встановлення його припустимих меж у зв'язку з вимогами безпеки і прийняттям управлінських рішень необхідна:

- наявність інформаційної системи, що дозволяє оперативно контролювати існуючі джерела небезпеки і стан об'єктів можливого ураження, зокрема, статистичних матеріалів з екологічної епідеміології;
 - звітність про передбачувану господарську діяльність, проекти, технічні рішення, що можуть впливати на рівень екологічної безпеки, а також програми для вірогідної оцінки, пов'язаної з нею ризиком;
 - експертиза безпеки і складання альтернативних проектів та технологій, що є джерелами ризику;
-

To analyze the risk of land use, establish its acceptable limits in connection with safety requirements and make management decisions, it is necessary:

- the availability of an information system that allows for prompt monitoring of existing sources of danger and the state of objects of possible damage, in particular, statistical materials on environmental epidemiology;
- reporting on anticipated economic activity, projects, technical solutions that may affect the level of environmental safety, as well as programs for probable assessment of the risk associated with it;
- security expertise and drafting of alternative projects and technologies that are sources of risk

- розробка техніко-економічної стратегії збільшення безпеки і визначення оптимальної структури витрат для управління величиною ризику землекористування та її зниження до прийняттого рівня із соціальної, економічної й екологічної точок зору;
- складання ризикологічних прогнозів і аналітичне визначення рівня ризику, при якому припиняється ріст кількості екологічних уражень;
- вплив на суспільну думку і пропаганда наукових даних про допустимому рівні ризику землекористування.

-
- development of a technical and economic strategy for increasing safety and determining the optimal cost structure for managing the risk of land use and reducing it to an acceptable level from a social, economic and environmental point of view;
 - preparation of risk forecasts and analytical determination of the level of risk at which the growth of the number of environmental damages stops;
 - influence on public opinion and promotion of scientific data on the acceptable level of risk of land use.

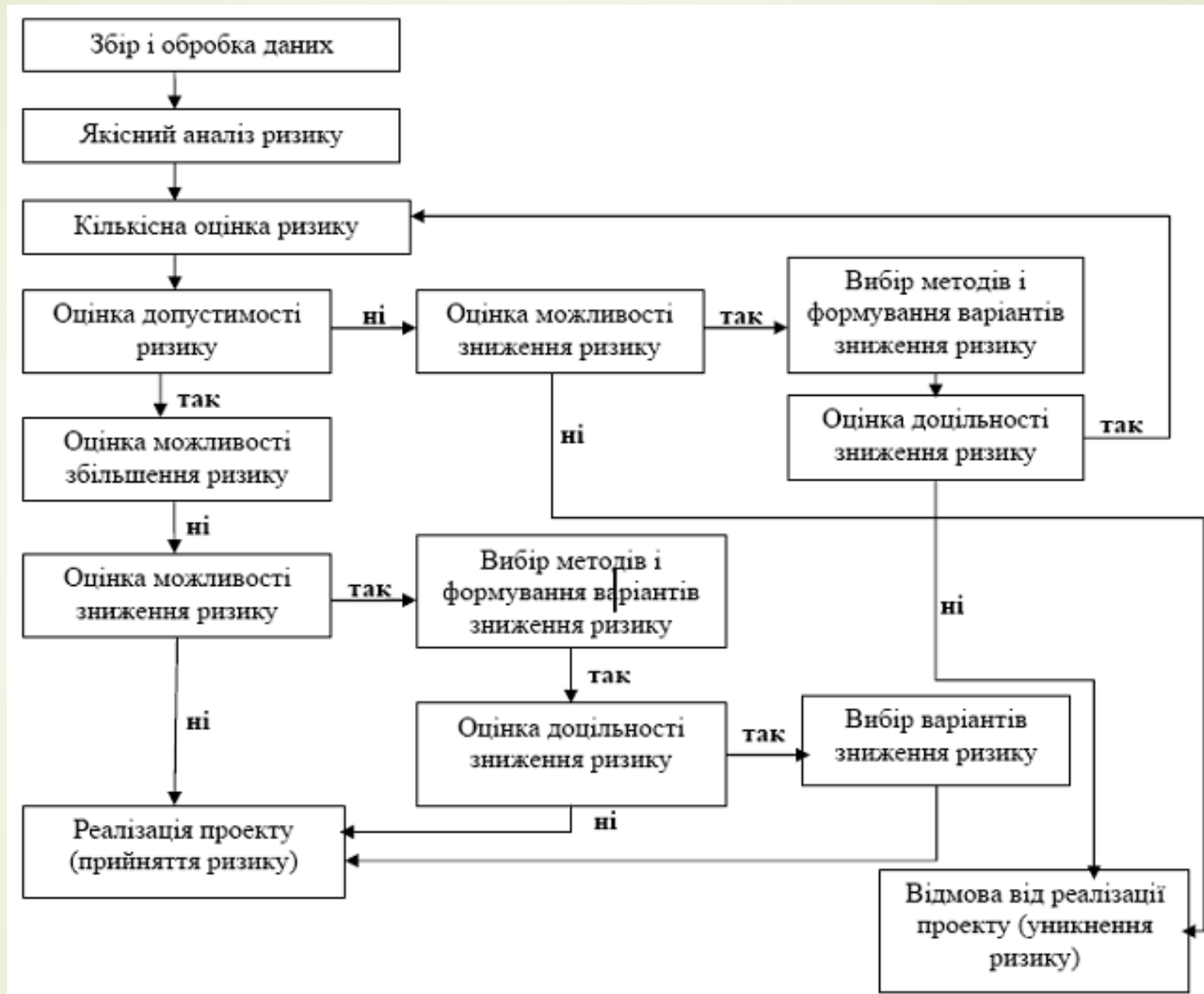

Схема процесу управління ризиками

Заходи по усуненню і мінімізації ризиків включають такі етапи:

- 1) оцінку допустимості отриманого рівня ризику;
 - 2) оцінку можливості зниження ризику чи його збільшення (у випадку, якщо отримане значення ризику значно нижче допустимого, а збільшення ступеня ризику забезпечить підвищення очікуваної віддачі);
 - 3) вибір методів зниження (збільшення) ризиків;
 - 4) оцінка доцільності і вибір варіантів зниження (збільшення) ризиків.
-

Measures to eliminate and minimize risks include the following stages:

- 1) assessment of the admissibility of the obtained level of risk;
- 2) assessment of the possibility of reducing risk or increasing it (in the event that the obtained value of risk is significantly below the permissible level, and an increase in the degree of risk will ensure an increase in the expected return);
- 3) selection of methods of reducing (increasing) risks;
- 4) feasibility assessment and selection of risk reduction (increase) options.

Ринок земель

Land market

Дозволено

купувати:

- ✓ Громадянам України;
- ✓ Територіальним громадам;
- ✓ Державі Україна;
- ✓ Юридичним особам України, учасниками яких є лише громадяни України, держава чи ОМС.

Заборонено

купувати:

- ✗ Іноземцям та особам без громадянства;
- ✗ Юридичним особам, учасниками (засновниками) або кінцевими бенефіціарними яких є іноземці.
- ✗ Юридичним особами учасниками яких є громадяни держави-агресора чи інші держави; у яких неможливо встановити кінцевого бенефіціара, або якщо останній зареєстрований в офшорній зоні;
- ✗ Членам терористичних організацій;
- ✗ Фіз/юр особам стосовно яких застосовано персональні санкції;
- ✗ Фіз/юр особи (та підконтрольні їм ю. о.) зареєстровані в державах, що не співпрацюють у сфері протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом.

ВИМОГИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ УГОД КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

**Виключно
безготівковий
розрахунок**

**Перевірка
походження
коштів**

**Перевірка
нотаріусом угоди
та покупця на
відповідність
законодавству**

Земельні аукціони

58

- ✓ Ніяких локальних торгів! Продаж земельних ділянок державної та комунальної власності, або прав на них, здійснюється виключно на конкурентних засадах через електронні аукціони.
- ✓ Задля обмеження можливостей по зриву (електронних) земельних аукціонів, збільшується розмір гарантійного внеску, який не може становити менше 30 відсотків стартової ціни продажу землі, або 30 відсотків стартового розміру річної плати за користування земельною ділянкою. У разі зриву земельного аукціону з вини покупця – його гарантійний внесок не повертається.

Land auctions

- ✓ No local trades! The sale of land plots of state and communal property, or the rights to them, is carried out exclusively on a competitive basis through electronic auctions.
- ✓ In order to limit the possibility of disrupting (electronic) land auctions, the amount of the guarantee fee is increased, which cannot be less than 30 percent of the starting price of the land sale, or 30 percent of the starting amount of the annual fee for the use of the land plot. In case of failure of the land auction due to the fault of the buyer, his guarantee fee is not returned.

- ✓ Підписання договору купівлі або оренди земельної ділянки здійснюється автоматично, за допомогою електронних цифрових підписів. Цим усувається можливість зловживання, коли торгуються договори купівлі або оренди з одними умовами, а на підпис надаються тексти договорів з суттєво зміненими умовами.
 - ✓ Орендар має переважне право на викуп земельної ділянки, але – за максимальною ціною торгів. Коли діючий орендар і інший покупець на аукціоні пропонують однакову найвищу ціну, то переможцем торгів оголошується саме орендар. Організатор торгів має письмово повідомити орендаря про проведення таких торгів не пізніше ніж за 30 календарних днів до їх початку.
-
- ✓ The signing of the land plot purchase or lease agreement is carried out automatically, with the help of electronic digital signatures. This eliminates the possibility of abuse when purchase or lease contracts with the same conditions are negotiated, and texts of contracts with significantly changed conditions are provided for signature.
 - ✓ The lessee has a preferential right to purchase the land plot, but at the maximum bid price. When the current tenant and another buyer at the auction offer the same highest price, the tenant is declared the winner of the bidding. The auction organizer must notify the lessee in writing about such auctions no later than 30 calendar days before their commencement.

- ✓ Стартова ціна для державних та комунальних земель не може становити менше їх нормативної грошової оцінки.
- ✓ Максимальний розмір лоту для державних та комунальних земель не повинен перевищувати 20 гектарів. Це має надати рівні можливості малим та середнім фермерам щодо купівлі таких земельних ділянок, оскільки їх ціна для них є цілком доступною.

-
- ✓ The starting price for state and communal lands cannot be less than their normative monetary value.
 - ✓ The maximum lot size for state and communal lands should not exceed 20 hectares. This should provide equal opportunities to small and medium-sized farmers to purchase such land plots, as their price is quite affordable for them.

Кредити на купівлю землі

- обмежених фінансових можливостей сільськогосподарських товаровиробників, особливо малих та середніх, для купівлі землі сільськогосподарського призначення після запровадження її обігу;
- високої вартості банківських кредитів;
- обмеженого доступу середніх сільськогосподарських товаровиробників та відсутності доступу малих сільськогосподарських товаровиробників до банківських кредитів;
- неефективності законодавства та механізмів, які регулюють відносини у сфері надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам.

Loans for the purchase of land

- limited financial capabilities of agricultural producers, especially small and medium ones, for the purchase of agricultural land after the introduction of its circulation;
- high cost of bank loans;
- limited access of medium agricultural commodity producers and lack of access of small agricultural commodity producers to bank loans;
- ineffectiveness of legislation and mechanisms that regulate relations in the sphere of providing state support to agricultural producers.

ПІЛЬГОВІ УМОВИ ПРИДБАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗЕМЕЛЬ ДЛЯ ФЕРМЕРІВ

Право постійного користування для ведення селянського (фермерського) господарства

Право довічного успадкованого володіння

Право оренди землі набуте шляхом переоформлення права постійного користування

➔ Без аукціону

➔ За ціною нормативної грошової оцінки

➔ Розстрочка до 7 років

Еквівалентно державній підтримці на 4 млрд грн. щороку.
~30 млрд грн. за 7 років

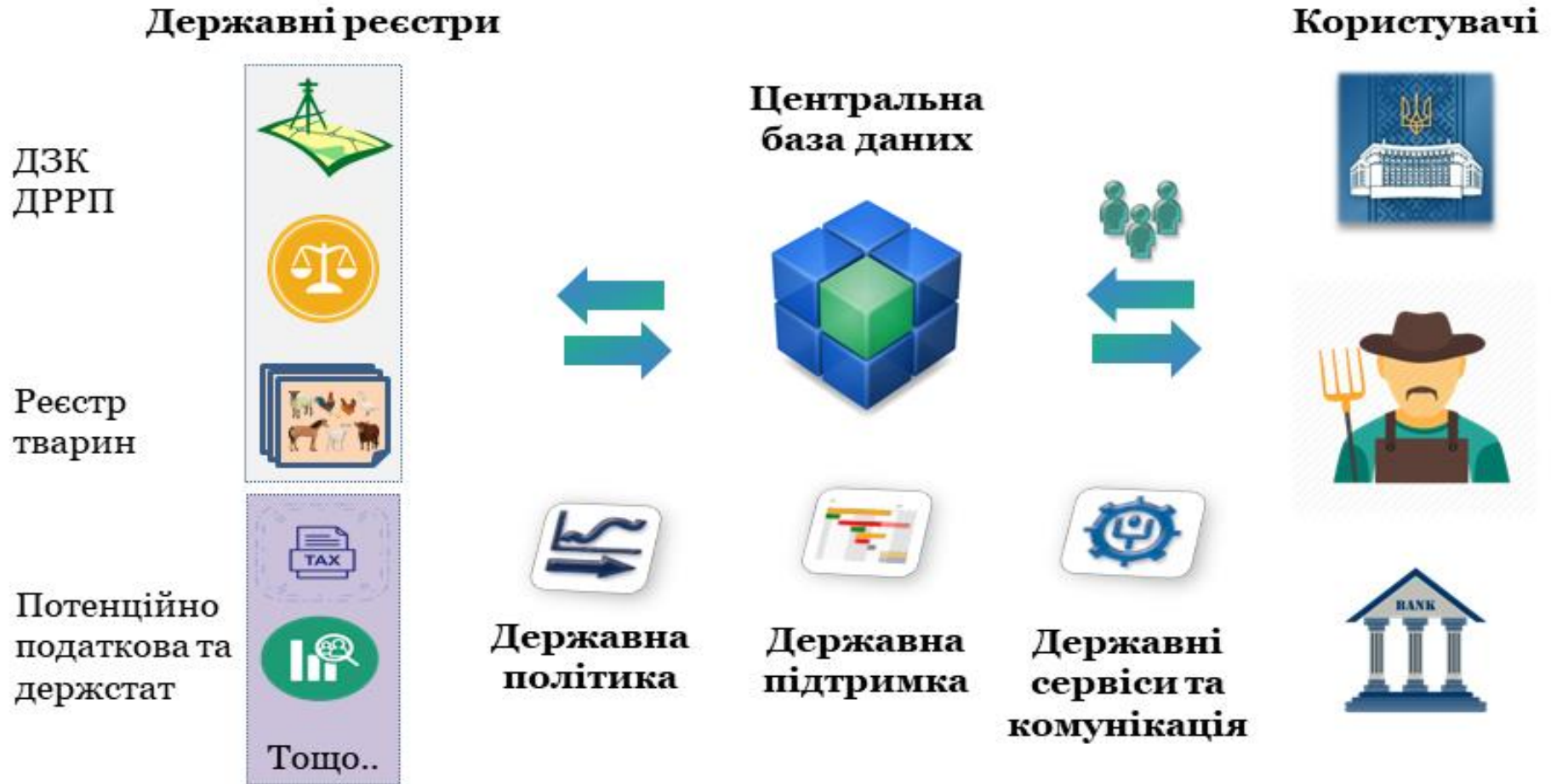

Завдання Реєстру

- Ідентифікація учасників ринку та налагодження ефективної комунікації;
- Імплементация програм цільової державної підтримки;
- Спрощення доступу до банківського фінансування;
- Створення інформаційно-аналітичної бази, в т.ч. для оцінки ефективності реалізації програм державної підтримки;
- Сприяти у формуванні державної/регіональної політики у сфері АПК та розвитку сільських територій;
- Допомогати у виправленні помилок у ДЗК та реєстрації речових прав;
- Підвищувати інвестиційну привабливість АПК України;

Концепт функціонування Реєстру

65

В перспективі подальшого розвитку Аграрного реєстру планується здійснювати дистанційне зондування землі. Це вже інший підхід, коли усе приховане стане явним, в тому числі – де земля не зареєстрована, але обробляється, або де земля обробляється в масивах, чого б не мало бути, тощо. Усе це можна буде оперативно відслідковувати, і що важливо, це буде підставою для проведення більш ретельних перевірок. Тож, той хто швидше почне до цього готуватися, швидше отримає доходи в місцевий бюджет.

In the perspective of the further development of the Agrarian Register, it is planned to carry out remote sensing of the land. This is a different approach, when everything hidden will become apparent, including - where the land is not registered, but is cultivated, or where the land is cultivated in massifs, which should not be the case, etc. All this will be able to be monitored promptly, and what is important, it will be the basis for conducting more thorough inspections. Therefore, whoever starts preparing for this sooner will receive income in the local budget sooner.

Висновки

1. Відсутність стабільної земельної політики, належної законодавчої бази, ефективного і справедливого державного регулювання, земельне питання є вкрай політизованим, а шляхи переходу землі до ефективних користувачів практично заблоковано. Поточний стан справ потребує рішучого перегляду земельної політики та розробки концепції новітньої національної стратегії у сфері землекористування, в якій роль держави має істотно посилитися. Державні органи влади повинні активно сприяти процесу формування соціально і екологічно орієнтованих регіональних моделей землекористування.

1. In the absence of a stable land policy, an appropriate legal framework, effective and fair state regulation, the land issue is extremely politicized, and the ways of transferring land to effective users are practically blocked. The current state of affairs requires a decisive revision of the land policy and the development of the concept of the latest national strategy in the field of land use, in which the role of the state should be significantly strengthened. State authorities should actively contribute to the process of forming socially and ecologically oriented regional land use models.

Висновки

67

2. Управління землекористуванням, як показує світова практика, слід здійснювати шляхом застосування в комплексі механізму державного регулювання та ринкових саморегулювальних механізмів, а також потенціалу їх конвергенції. У зв'язку з цим, стає актуальним питання щодо готовності місцевих жителів реалізувати свої права власників і менеджерів земельних ресурсів як приватної, так і суспільної форми власності. Спрощення структури управління, юридичне закріплення права власності місцевих жителів на земельні ділянки впливає на ефективність використання ресурсів і мотивацію діяльності. Розподіл повноважень та прав власності визначає економічну роль окремих суб'єктів господарювання й перерозподіл доходів у суспільстві.

2. Land use management, as shown by world practice, should be carried out through the combined use of the mechanism of state regulation and market self-regulation mechanisms, as well as the potential of their convergence. In this regard, the question of the readiness of local residents to realize their rights as owners and managers of land resources, both private and public forms of ownership, becomes relevant. Simplification of the management structure, legal consolidation of local residents' ownership of land plots affects the efficiency of resource use and motivation of activities. The distribution of powers and property rights determines the economic role of individual business entities and the redistribution of income in society.

Висновки

68

3. Місія впровадження інновацій щодо управління земельними відносинами полягає у сприянні формуванню ефективної еколого- збалансованої моделі природокористування загалом, оскільки земля є не тільки фактором виробництва, капіталом, а також просторовим базисом розміщення продуктивних сил, за який відбувається конкурентна боротьба.

Ціль – забезпечення підтримки прийняття оптимальних управлінських рішень окремим господарюючим суб'єктом з метою отримання максимального техніко-економічного ефекту за встановлених соціально- екологічних обмежень.

3. The mission of implementing innovations in the management of land relations is to promote the formation of an effective ecologically balanced model of nature use in general, since land is not only a factor of production, capital, but also a spatial basis for the placement of productive forces, for which there is a competitive struggle.

The goal is to support the adoption of optimal management decisions by a separate business entity in order to obtain the maximum technical and economic effect under the established social and environmental restrictions.

Питання для самоперевірки

1. Проаналізуйте земельні угіддя, як складовий елемент єдиної продуктивної сили природи.
2. Які наукові аспекти використання земельних ресурсів?
3. Що являє собою парадигма збалансованого розвитку землекористування?
4. В чому полягає державна політика щодо збалансованого розвитку землекористування?
5. Яка основна ідея доктрини збалансованого розвитку «Україна-2030»?
6. Які інноваційні форми управління земельними ресурсами?
7. Які особливості управління ризиками землекористування?

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> – 19.08.2017. – Загол. з екрана.
2. Земельний Кодекс України : станом на 01.10. 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/laws/show/> – 19.08.2017. – Загол. з екрана.
3. Цивільний Кодекс України : станом на 01.01.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> – 19.08.2017. – Загол. з екрана.
4. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст.112.
5. Водний кодекс України : станом на 04.06.2017 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр – 19.08.2017. – Загол. з екрана.
6. Про землеустрій : Закон України від 22.05.2003 № 858-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 282.
7. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7.07.2011 № 3613-VI // Офіційний вісник України від 15.08.2011. – № 60. – Стор. 64. – Ст. 2405.
8. Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 5-6 – Ст. 46.
9. Про оцінку земель : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 15. – Ст. 229

References

1. Constitution of Ukraine [Electronic resource]. - Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> - 19.08.2017. - Title. from the screen
2. Land Code of Ukraine: as of October 1. 2017 [Electronic resource]. - Access mode: <http://rada.gov.ua/laws/show/> - 19.08.2017. - Title. from the screen
3. Civil Code of Ukraine: as of January 1, 2016 [Electronic resource]. - Access mode: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> - 19.08.2017. - Title. from the screen
4. Tax Code of Ukraine // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), 2011. – No. 13–14, No. 15–16, No. 17. – Article 112.
5. Water Code of Ukraine: as of June 4, 2017 // [Electronic resource]. – Access mode: zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр – 19.08.2017. - Title. from the screen
6. About land management: Law of Ukraine dated 05/22/2003 No. 858-IV // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. – 2003. – No. 36. – Art. 282.
7. About the State Land Cadastre: Law of Ukraine dated July 7, 2011 No. 3613-VI // Official Gazette of Ukraine dated August 15, 2011. - No. 60. - Page 64. – Art. 2405.
8. About topographical, geodetic and cartographic activity: Law of Ukraine // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. – 1999. – No. 5-6 – Art. 46.
9. About land valuation: Law of Ukraine // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. – 2004. – No. 15. – Art. 229

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!